

KOHTUTÄITURITE JA PANKROTIHALDURITE KODA

Urmas Reinsalu
Justiitsminister
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 19.12.2018 nr 8-1/7746
Meie 29.01.2019 nr 3-1/21-1

Seisukoht pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta

Lugupeetav Urmas Reinsalu

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (edaspidi Koda) tänab Teid võimaluse eest kaasa rääkida seoses pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) ja teiste seaduste muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsusega (edaspidi VTK). Koda peab antud teemat oluliseks ning siinkohal edastame omapoolsed esmased seisukohad.

Järgnevalt toome ülevaate asjaoludest, mis vajavad eelpool nimetatud VTKs lahendamist või täpsustamist.

1. Maksejõuetusinstituutsiooni loomine

Toetame, et maksejõuetusinstituutsiooni puhul on pankrotihaldurite üle tehtava järelevalve asemel rõhutatud võlgnike üle tehtavat järelevalvet. Kuid maksejõuetusinstituutsiooni funktsioonidena tuleks käsitleda ka menetluste läbiviimise ülevõtmist, vara tagasivõitmise hagide esitamist ja vajadusel äriühingust võlgniku juhtorgani liikme vastutusele võtmist ning õigust esitada kuriteoteade. Maksejõuetusinstituutsioon peaks tegutsema ka äriühingute tervendamise suunal. Kuriteoteate esitamise kohustus oleks loogiline ka VTK lk. 13 toodud näitega seoses („Näiteks on võimalik, et isik varjab infot ja maksejõuetusinstituutsioon otsib isiku kodu läbi“). Kui maksejõuetusinstituutsioonile anda õigus võlgniku kodu ja muude ruumide läbiotsimiseks, siis peab tal olema pädevus läbiotsimistulemuste alusel kuriteoteate esitamiseks.

Kuivõrd maksejõuetusinstituutsiooni asukohta VTK ei maini, siis teeme uuesti ettepaneku instituutsiooni paiknemiseks Kojas. Koda on seisukohal, et riigi täitevvõimust nii tegelikult kui ka väljapoole nähtavalt sõltumatu maksejõuetusinstituutsioon aitab maksejõuetusõiguse reformi eesmärkide saavutamisele paremini kaasa. Lisaks on Kojal kogemus juhtorganitest sõltumatute instituutsioonide (aukohus, vahekohus, eksamikomisjon), kellele on seadusega antud iseseisev kindel menetlus- ja otsustuspädevus, haldamisel. Samuti on selge, et Kojal kui pankrotihaldureid koondaval organisatsioonil on nii piisav kogemus kui ka vajalik ja ajakohane teave maksejõuetusmenetlustest nii õiguslikust kui ka praktilisest aspektist. Kui

Registrikood: 74002523

maksejõuetusinstituutsiooni üheks peamiseks eesmärgiks on Eesti ärikultuuri parandamine pahatahtlike pankrottide uurimise ja seeläbi ka vähendamise teel, peaks instituutsioonile olema igapäevaselt kättesaadav mitte üksnes õiguslike teadmiste baas, vaid ka instituutsiooni analüüsivõime tagamiseks teadmised turul kasutatavate kuritarvituste, nende varjamise ning läbiviimise kohta. Selline teadmine saab olla eelkõige pankrotihaldureid koondaval organisatsioonil (Kojal). Lisaks ei peaks riik looma uusi töökohti, mis sobiks kokku ka riigireformi põhimõtetega.

Riigieelarvelise eraldise ja ka eduka tagasivõitmise hagi või juhtorgani liikme vastutuse kohaldamise nõudest saadud rahaliste vahenditega oleks võimalik tagada maksejõuetusinstituutsiooni edaspidine finantseerimine Koja juures. Tõenäoliselt kaasatakse ka pankrotihaldureid tööle maksejõuetusinstituudi poolt võlgnike minetuste tuvastamiseks, kui maksejõuetusinstituutsioon menetluse üle võtab (Soome näitel). Menetluse ülevõtmise üheks eesmärgiks on, et võlgniku juhatuse liikmed ei pääseks kahju hüvitamise nõuetest.

Koja kasuks räägib ka asjaolu, et VTK-st ei selgu, mille poolest hakkab maksejõuetusinstituutsiooni järelevalve erinema Koja teostatavast järelevalvest (PankrS § 70) või miks Koda peab veel dubleerima instituutsiooni tehtavat järelevalvet? Kui instituutsioon asuks Koja juures, ei oleks ka järelevalve dubleerimist.

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta (uuesti sõnastatud) rõhutab mitmel puhul (näiteks põhjenduspunktid 10 ja 14, artiklid 1 ja 41) vajadust toetada majanduslikult elujõuliste, kuid raskustes olevate ettevõtete päästmist ja anda ettevõtjatele uus võimalus. Eestis puudub krediidiastutel valdavalt huvi pankrotimenetluses olevate äriühingute tervendamise vastu. Seega peaks ka kavandatav maksejõuetusinstituutsioon seadma oma tegevuse üheks eesmärgiks pankrotimenetluses olevate äriühingute päästmise võimaluste analüüsimise ja realiseerimise. Rakendatavad meetmed aitaksid kaasa töökohtade säilimisele, maksulaekumise paranemisele ja üldise majandusliku kliima parandamisele.

2. Võlausaldaja motiveerimine menetluskulude kandmises

Toetame VTK-s esitatud ettepanekut ümberpööratud tõendamiskohustuse rakendamiseks (st. võlausaldaja poolt algatatud pankrotimenetluses kehtib eeldus, et võlgnik ei ole pankrotiavaldust õigeaegselt esitanud). Pankrotimenetluste asjaolud annavad paraku Eesti äripraktikas sageli põhjust arvata, et kui ettevõttel vara ei ole, siis võlgnik jättis oma kohustuse pankrotist õigeaegselt teatada täitmata. Kui võlgnik on pankrotiavalduse esitamise kohustust rikkunud, tuleks hüvitada võlausaldajale tema tasutud kohtukulud ja deposiit. Tuleks kaaluda ka deposiidi tasumise kohustuse panemist kohtu korraldusel teatud tingimuste esinemise korral äriühingu juhatuse liikmetele.

Kui kohus lõpetab menetluse pankrotti välja kuulutamata raugemise tõttu või kuulutab pankroti välja, peaks kohus samas lahendis kohe ka kohustust rikkunud võlgnikult ajutisele pankrotihaldurile ja võlausaldajale välja mõistma kulud, sh. deposiiti tasutud raha (analoogiliselt kohtukulude menetlemise regulatsiooniga). Nii saaks võlausaldajaid motiveerida pankrotiavaldusi rohkem esitama ning seeläbi väheneks äriregistris maksejõuetute äriühingute hulk.

Deposiidi tasumine on tänases menetluste praktikas harv just seetõttu, et deposiidi tasunud võlausaldajal on väga raske seda raha tagasi saada või nõuda selle hüvitamist juhatuse liikmetelt. Ettepanek on seaduses sätestada, et kohtul on õigus võlgniku esitatud

pankrotiavalduse alusel alustatud menetluse raugemisel välja mõista lahendis ajutise halduril tasu võlgniku juhatuse liikmelt (võlgniku muu vara puudumisel).

Leiame, et VTK-s tuleks jätta kavandatud võimalus võlausaldaja poolt menetluskulude deposiiti tasumise näol alles, kuid võlausaldajat ei saa selleks kohustada (võlausaldajal ei pruugi selleks vahendeid olla). Täiendavat analüüsimist vajab õiguslik regulatsioon sellises olukorras, kus pankrotiavalduse esitanud võlausaldajal realselt selleks vahendid puuduvad.

Võlausaldajaid motiveerib pankrotiavaldust esitama eelkõige lootus saada oma raha tagasi võimalikult suures mahus ja väikeste kuludega. Kui võlausaldajad peavad tasuma edaspidi täies ulatuses ise oma vahenditest halduri tasu ning haldur ei saa enam finantseeritud vara müügist (eelkõige on siiani olnud pankrotihalduri tasu peamiseks katteallikaks pankrotivaras olev pandiga tagatud vara, kuid VTK kohaselt võib tekkida võimalus selle realiseerimiseks pankrotimenetluse väliselt täitemenetluses), siis ilmselgelt väheneb tuntavalt väljakuulutatavate pankrottide arv. Esineb suur oht, et maksejõuetuse tegelikke põhjuseid ega kuritegelikke pankrotte enam välja ei selgitata.

Laekumised pankrotivarasse hakkavad tekkima põhiliselt tagasivõitmise hagidest, kusjuures oleks mõistlik vabastada pankrotihaldur riigilõivu tasumisest ja kohtulahendis kohtukuludena mõista pankrotivarasse välja ka advokaadist pankrotihalduri kulud (tunnitasu), kui haldur end ise kohtus esindab. Praktikast jätab kohus halduri töötunni kulu tihti vastaspoolelt välja mõistmata.

Kaalumise koht on, kas pankrotiavalduste esitamist võlausaldajate poolt tuleb soodustada pankrotiolukorra võimalikult varase tuvastamise või pigem raskendada varatute pankrotiasjade vähendamise eesmärgil.

3. Pandieseme realiseerimine väljaspool pankrotimenetlust

Antud küsimuses Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ametikogul ja kutsekogul ühine sisuline seisukoht puudub. Ilmselge aga on, et antud teema on VTK-s käsitlemist leidnud krediitiasutuste huvist lähtuvalt. Koja ühist seisukohta on raske kujundada, kuna VTK-s ei ole selgelt välja joonistunud ühest maksejõuetusõiguse konstruktsiooni ning paralleelselt on Justiitsministeerium algatanud avaliku arutelu täitemenetluse aluste ja korralduse oluliseks muutmiseks. Kohtutäiturid pooldavad, et pandipidaja võiks pandieseme realiseerida täitemenetluses.

Jääme Koja varasema (31.08.2018) seisukoha juurde, et kavandatav muudatus toob endaga kaasa kogu pankrotiseaduse põhimõtete ümberkorraldamise vajaduse. Koja esitatud kõrvalmõjusid on VTK-s riivamisi mainitud, kuid selget lahendust välja pakutud ei ole. VTK ei peaks piirduma asjaolude täiendava kaalumise vajaduse mainimisega, vaid lahendused peaksid olema juba VTKs kaalutletult esitatud. Kui VTK-s märgitu kohaselt on kõnealuse muudatuse mõju igas suunas väga väike, siis miks sellist muudatust üldse teha? VTK-s peaks olema esitatud analüüs, mis oleks täna teisiti, kui kavandatav muudatus oleks juba varem jõustunud.

Teeme ettepaneku on täpsustada, millistel tingimustel läheb pandiese pankrotimenetlusest välja ja kuidas toimub selle üle otsustamine. Pankrotimenetluses peaks olema kaalumise koht, kas pandipidajat on menetluses vaja või mitte. Kui pandivara viia välja, siis ei saa pankrotimenetluses otsustada kompromisse ega tervendamisi. Kavandatav süsteem toetab üksnes pandipidajate huve, kuid ei arvestada üldist majanduslikku olukorda, ettevõtluskeskkonda, professionaalse laenuandja sotsiaalset vastutust (laenuandmine, sh

pandiga tagatud laenuandmine peab olema vastutustundlik; krediidasutuste seaduse § 83 lg 3) ja avastamata võivad jääda vara tagasivõitmise võimalused, pankroti põhjused ja võimalikud pankrotikuriteod. Lisaks, kui revisjoni põhiteesiks on raagevate pankrotimenetluste arvu vähendamine ja maksejõuetuse põhjuste ja põhjustajate väljaselgitamine, siis pandieseme välistamine pankrotivarast seda eesmärki ei täida. Ka VTK-s nenditakse raagevate pankrotimenetluste arvu suurenemist. Kui võimaldada pandiesemete realiseerimine pankrotimenetluste väliselt, tuleks vahendid pankrotimenetluste läbiviimiseks leida suuremas osas riigieelarvest.

Märgime lisaks, et PankrS § 65 lg 2 kohaselt arvestatakse pankrotihalduri tasu pankrotivara müügist ja tagasivõitmisest, samuti halduri muu tegevuse tulemusena pankrotivarasse laekunud ja pankrotivara hulka arvatud rahast lähtudes. Seega, kui pandiese realiseeritakse väljaspool pankrotimenetlust, ei saa pankrotihalduri tasustamist siduda pankrotivarasse laekunud ja pankrotivara hulka arvatud rahaga. Seda põhjusel, et kui pandiese puudub, siis pankrotivarasse reeglina ka midagi ei laeku. Küll aga ei ole harvad juhud, kus pandipidajale tehtud väljamaksest kinnipeetud 15% on võimaldanud pankrotivara oluliselt suurendada (esitada tagasivõitmise hagnosisid või hageda võlgnevuste tasumist jms) ning seeläbi lõppastmes vähendada ka PankrS § 153 lg-s 2 sätestatud suhtarvu.

VTK nimetab pandieset ja pandipidajat, kuid jääb selgusetuks millisest pandiõiguslikust režiimist räägitakse. Eesti kehtiv õigus tunneb mitmeid erinevaid pandiliike – käsipant, registerpant, kinnispant, merivõlg, üürileandja pandiõigus. Selgusetuks jääb, mida teha pandipidajate konkurentsi korral, keda eelistada? Panditud vara müüki peab olema võimalik peatada kohtu kaudu, kui pandieset on vaja võlgniku tervendamiseks või kompromissiks või on pandiõiguse seadmise tingimused tagasivõidetavad. Kaaluda võiks ka pankrotihaldurile õiguse andmist müüa pandiese seadusest tuleneva kohtutäituri pädevusega, kui PankrS § 140 sätestatud tähtaegade jooksul ei ole pankrotimenetluses õnnestunud vara müüa. Oluline on siinkohal, et pankrotihaldur on huvitatud vara realiseerimisest võimalikult kõrge hinna eest, kuid pandipidaja huvi täitemenetluses võib piirduda ka vaid enda nõude rahuldamiseks piisavaga.

Tuleb vältida VTK ettepanekutest tulenevat olukorda, mil võlgnikud hakkavad edaspidi kogu vara ette pantima ning pantimata vara puudub. Sellega kahjustatakse teiste võlausaldajate huvisid. Arvestades asjaolu, et tihti on enamuse pankrotivarast pandiõigusega koormatud, siis pandiesemete realiseerimisel väljaspool pankrotimenetlust ei ole rahalisi vahendeid menetluste läbiviimiseks ja sellel juhul langeb varatute menetluste finantseerimise kohustus riigile (maksejõuetusinstituutsiooni kaudu).

Võlausaldajaid tuleb kohelda võrdselt (Karin Madissoni kontseptsioon, lk 22), sealhulgas peab pandipidaja osalema menetluse kulude kandmises. Menetluskulude kandmises osalemine on laenuandja kohustuse sotsiaalne mõõde. Üldjuhul on pandipidajaks professionaalne krediidasutus, kellelt võib mõistlikult eeldada menetluskulude kandmises osalemist (tegemist on tema ettenähtava äririskiga).

Kindlasti peab jätma ajutisele haldurile piisava võimaluse hinnata, kas pant on seaduspärane ja seatud õigustatud alusel ning et seatud tagatise eest ei ole vastusooritust saadud. Tagasivõidetava pandiga pandieset ei tohi realiseerida pankrotimenetluse väliselt.

Leiame, et vaid praktilistel kaalutlustel võib osutada efektiivseks lahenduseks, et täitemenetluses alustatud pandieseme realiseerimine viiakse sama täitemenetluse raames ka lõpule. Eelkõige puudutab see juhtumeid, kus võlgniku pankrot kuulutatakse välja

täitemenetluse kestel, kus kohtutäitur on juba alustanud pandivara realiseerimisega. Sellisel juhul tuleb kohtutäituril kanda tulem pärast tasu mahaarvamist pankrotipessa.

Pooldame, et võlgniku vastu alustatud pankrotimenetluse korral viib kohtutäitur täitemenetluses alustatud müügi lõpule ja siis kannab raha kohtutäituri tasu maha arvates pankrotivarasse või kohtu deposiiti. Ajal, kui täitemenetlus on peatatud, tekkinud vara haldamise kulud tuleb lugeda pankrotimenetluse kuludeks.

Leiame, et on põhjendatud anda pankrotihaldurile õigus taotleda kohtult vajadusel täitemenetluse peatamist. Pandieseme realiseerimine väljaspool pankrotimenetlust võib avaldada olulist negatiivset mõju pankrotimenetluse läbiviimiseks. Seetõttu peame vajalikuks, et täiendavalt analüüsitakse olulisi, kuid VTK-s tähelepanu alt kõrvale jäänud aspekte:

1. pandiesemega seotud kulude (nt maksud, kommunaalkulud, kindlustus, valve jms) kandmine ja selle järjekohat pandieseme müügi tulemi jaotuskavas;
2. TMS § 149 alusel sundtäitmisega ühinenud täiteasjade nõuete rahuldamine pandieseme realiseerimisest saadud tulemi alusel, kui pandiese realiseeriti pankrotimenetluse väliselt;
3. võlgniku vallasvara säilitamine oludes, kus panditud kinnisasi on realiseeritud pankrotimenetluse väliselt;
4. eelnevast tulenevate kulude kandmise kohustuse ulatus;
5. käibemaksu tasumine maksustatava vara realiseerimisel.

4. Allutatud laenude regulatsioon

Põhimõtteliselt toetame VTK-s esitatud lähenemist, kuid pigem peaks see olema ärieadustiku reguleerimisalas. Täiendavalt tuleb kaaluda, kas taoline regulatsioon ei pärsi mitte ettevõtja või tema lähikondse initsiatiivi ettevõtte tervendamiseks? Omaniku antud laenu tuleb pidada äriühingu tervendamise aspektist pigem positiivseks. Laenude allutamaks hindamise vaidlustamine hakkab pidurdama pankrotimenetluse üldist tempot. Leiame, et omaniku laenude õiguste piiramine pärsib ettevõtluskeskkonda.

Osundame, et Saksamaal on osaaühingute osas kehtestatud reegel, mille kohaselt võib oma osade omandamiseks laenu anda või seda tagada tingimusel, et ühingu netovara jääb tehingujärgselt seadusega kehtestatud nõuetele vastavaks. Samuti, näiteks Lätis ei kohaldata oma aktsiate/osade omandamiseks antud laenu ja tagatiste andmise keeldu osaaühingutele. Vastav piirang kohalduks Lätis üksnes aktsiaseltsidele. Tõenäoliselt tuleks ka Eestis rakendada laenude allutamist vaid teatud tingimustel, mitte aga lausaliselt.

Allutatud laenude andjatelt hääleõiguse ära võtmine on probleemne ja väärrib analüüsimist. Pole mõistlik ka olukord, kus näiteks väikevõlaausaldajad hakkavad otsustama suuremate reaalsete võlaausaldajate asemel. Kui seotud isikute poolt tehakse otsused võlaausaldajate üldkoosolekul kallutatult ja kui see on teiste võlaausaldajate suhtes ebaõiglane, siis peaks kohus jätma üldkoosoleku otsuse teatud juhtudel kinnitamata.

5. Halduri tasu süsteem

Teeme ettepaneku jätta halduri tasu süsteem muutmata ja ka pandieseme osalemine pankrotimenetluses endiseks. Koda leiab, et VTK autorid ei ole välja pakkunud kvalitatiivset uuel tasemel lahendust pankrotihaldurite tasustamiseks arvestades Eestis väljakujunenud menetlusosaliste käitumismustrit ning kohtupraktikat. Pankrotihalduri tasu on prognoosimatu pigem menetlusosaliste (vaidlused, vara peitmised, andmete esitamata jätmine jms), mitte aga pankrotihalduri tegevusest tulenevalt. Pankrotihalduri tasustamine PankrS § 65 lg 2 sätestatud põhimõtete alusel motiveerib pankrotihaldurit

tegutsema pankrotivara võimalikult suures mahus tuvastamise ja realiseerimise ning kiire menetluse nimel ja tagab talle kohtu hinnangul õiglase suurusega tasu.

Juhul, kui seda ei peeta võimalikuks, toetame pankrotihaldurite tunni- ja toimingupõhist tasustamist arvestades võimalusega saada ka tulemustasu. Tasusüsteemi muutmine eeldab ka seda, et pankrotimenetlustes on raha tunni- ja toimingupõhise tasu määramiseks ja väljamaksmiseks (arvestades pandieseme staatust ja riiklikku finantseerimist maksejõuetusinstituutsiooni kaudu). Pankrotihalduri koostatav tegevuskava koos tasu arvestusega peab olema hiljem tasu määramisel võlausaldajatele siduv (vastasel korral pole mõtet aega kulutada ning seda koostada, kava peaks tekitama haldurile kindluse tasu kokkuleppe olemasolu kohta – see tähendab, et vähemalt see tasu on haldurile võlausaldajate nõusolekul kindlustatud), kuid ei tohi muutuda üheks pankrotihalduri ametisse määramise või menetluse raugemisega lõpetamise kriteeriumiks.

Tegevuskava koostamine on pigem prognoosimatu, kuna kõiki toiminguid ei ole võimalik ette näha (tagasivõitmise hagimenetlused, vaidlustused jms). Peaks olema ka võimalus pankrotihalduril vajadusel koostada tegevuskava etappide kaupa (näiteks siis, kui puudub piisav teave ja/või raamatupidamisdokumentatsioon). See võib toimida muudes riikides, kuid Eesti praktika, kus võlgniku dokumentatsioon ei jõua kohe haldurile, vaid seda tilgutatakse menetluse käigus vastavalt võlgniku soovile, muudab igasuguse mõistliku tegevuskava koostamise võimatuks. Tegelikult on kogu pankrotimenetluse käik ajaliselt prognoosimatu ja halduri töömaht samuti. Eelarve koostamine ei ole perspektiivne. Nõustume Advokatuuri maksejõuetuse komisjoni 29.08.2018 esitatud seisukohtadega riskide osas, mis võivad tekkida tegevuskava või eelarve koostamisel ja menetlemisel. Leiame, et käesolev VTK ei ole nimetatud riske piisavalt määratlenud ega analüüsinud.

Leiame, et maksejõuetusspetsialistid peavad olema tasustatud piisavalt, et menetlused viidaks läbi kiiresti ja efektiivselt, pankrotihaldur saaks tegeleda enesetäiendamise, kutse arendamisega ning oleks tagatud pankrotihalduri kutsetegevuse jätkusuutlikkus. Kuni üldkoosolekuni peaks kehtima haldurile toimingupõhine ja/või ajatase süsteem ning ajutise halduri tasu peab olema garanteeritud. Oluline on siinkohal mõista, et pankrotihalduri tegevus ei peaks olema käsitletav äritegevusena, kuivõrd ta esindab avalikku huvi ja peab tagama ühiskonnas õiguskindluse põhimõtte toimimise.

VTK peab andma lahenduse praeguse nihe üheselt lahendamata küsimusele, kuidas tasustatakse pankrotihaldurit juhtudel, kui pankrotivara ei teki, kui võlausaldajate esimene üldkoosolek ta vabastab või kui ta kaotab pankrotivõlgniku huvides peetava kohtuvaidluse.

Pankrotihalduri tasustamise peab kohus määrama esialgse jaotusettepaneku kinnitamise, jaotusettepaneku kinnitamise ja pankrotimenetluse lõpetamise määrusega, aga mitte ainult lõpparuande kinnitamise. Pankrotihaldur peab saama oma tasu välja maksta enne massikohustusi ja muid pankrotimenetluse kulusid

Pankrotimenetluse kuludeks tuleks arvestada kuni 15 % pandieseme müügist saadud rahasummast, millele lisanduvad otsesed pandieseme haldamisega seotud kulud. Sarnaselt ei maksta ka kohtutäituri tasu arvelt pandieseme haldamisega seotud kulusid kinni.

Tähele tuleb panna, et pankrotihalduri tasud on madalad. Koda nõustub kohtunik Kersti Kerstna-Vaksi seisukohaga, et Eestis on halduri tasustamine muutunud loteriiks, mida see ei tohi mingil juhul olla (Kersti Kerstna-Vaksi analüüs, lk 37). Üksikud suured pankrotihalduri tasud on avalikkusele kujundanud pankrotihalduri ületasustamisest väära

arusaama. Keskmiselt on välja mõistetud 1000-2000 eurot menetluse kohta, millest osa jääb pankrotihalduril ka saamata.

6. Võlausaldajate häälte määramine

Võlausaldajate häälte määramise protsessi kiirendamist 3 päevale toetame.

Toetame põhimõtet, et võlausaldaja häälte arv sõltub tema rahuldamata nõuete mahust, kuid seda kuni jaotusettepaneku kinnitamiseni. Kui nõue rahuldatakse pankrotimenetluse kestel (või ka pankrotimenetluse väliselt nt pandieseme täitemenetluses realiseerimise korral) enne jaotusettepaneku kinnitamist, siis peab toimuma võlausaldajatele määratud häälte ümberarvestamine.

Teeme ettepaneku siduda nõuete esitamine ja võlausaldajate esimese üldkoosoleku toimumise aeg, et oleks teada tähtaegselt nõude esitanud võlausaldajad. Esimese üldkoosoleku, mis toimub 15-30 päeva pärast nõuete esitamise tähtaja lõppemist, pädevuses on:

1. halduri ettekande kuulamine (kohtu poolt määratud haldurit ei ole vaja kinnitada);
2. põhjendatud vajaduse korral nõuda kohtult halduri asendamist/taandamist;
3. (vajadusel) pankrotitoimkonna moodustamine;
4. kinnisasjade müügi küsimuste otsustamine;
5. vajadusel nõusoleku andmine vallasvara müügiks, kui võlgnik ei ole seda varem andnud;
6. vajadusel nõusoleku andmine vara müügiks ilma enampakkumiseta (tänapäevase PankrS § 137) – st otsustuskorras müügi küsimused;
7. võlgniku tegevuse jätkamise/lõpetamise ja kustutamise otsustamine, kompromiss jne.

Häälte määramisel tuleb taotlusi halduri poolt ja vaidluse korral kohtus hinnata esitatud dokumentide alusel ka sisuliselt.

7. Nõudeavalduse sisu ja esitamine

Koda ei nõustu nõudeavalduse esitamise tähtaja lühendamisega. Senine 2-kuuline tähtaeg on praktikas kinnistunud ja selle lühendamine ühele kuule ei muuda pankrotimenetlust sisuliselt kiiremaks. Senises praktikas ei ole nõuete esitamise tähtaeg olnud menetlust takistavaks ehk Koja hinnangul ei esine praktikas probleemi, mille lahendamiseks oleks vajalik sekkuda tänaseks juba mitu aastakümnet kinnistunud praktika muutmise teel.

Vajalik on tagada võimalike võlausaldajate informeeritus nõudeavalduse esitamise ajast. Hilisema läbivaatamise tasu tuleb analüüsida, sest praegusel kujul mõjub põhjendamatu karistusena.

8. Kaitsmiseta tunnustatud nõuete nimekirja täiendamine

Ei nõustu, et kõik täitedokumentid on automaatselt kaitsmiseta tunnustatud (eriti puudutab see kohtutäituri tasu otsuseid ja notariaalselt tõestatud kokkuleppeid). Praktikas vormistatakse kohtutäituri tasu otsus kohe täitemenetluse alguses ning vastavalt seadusele on aga õigus saada tasu proportsionaalselt täidetud nõudega. Vahekohtulahendite asjades valitseb Koja hinnangul õiguslik ebaselgus. Riigikohus on lahendis 2-18-4731 märkinud, et vahekohtu otsuse sisulist õigsust tunnustamismenetluses ei kontrollita (v.a. võimalik vastuolu tunnustava riigi avaliku korraga). Nõude aluseks olevate haldusaktide vaidlustamismenetlus peab toimuma maakohtus, mitte halduskohtus.

9. Võlgniku kaasaaitamiskohustuse tagamine ja enese mittesüüstamise privileeg

Taotleme pankrotihaldurile info ja dokumentide esitamiseks kohustatud kolmanda isiku suhtes sunniraha rakendamise õigust. Praegusel juhul on ainus tõhus vahend kohustatud isiku füüsiline arestimine.

Oleme skeptilised selles osas, et kinnituse andmine, mille kohaselt infot ei kasutata kriminaalmenetluses, tagab pankrotihaldurile ja kohtule vastava info saamise.

10. Pärandvara pankrot

Toetame pärandvara pankrotimenetluse eriregulatsiooni sätestamist. Tänapäevane seadus on pärandvara pankrotimenetluse osas väga lakooniline.

Koda on arvamisel, et eelkõige tuleks reguleerida, milliseid nõudeid võlgniku vastu ja mis seisuga saab esitada pärandvara pankrotimenetluses. Isiku surmahetkel olevad kohustused ja pankroti väljakuulutamisel olemasolevad kohustused (vahe isiku surma ja pärandvara pankroti vahel võib olla mitu kuud või aastat ja selle aja jooksul võivad tekkida viivised ja intressid, samuti võlgnevus korteriühistu ees) on erinevad. Samuti tuleks reguleerida millise aja eest vastutab pärija, ning kas pärija vastutusaja nõue kuulub pankrotimenetlusse.

Teeme ettepaneku, et matusekulud hüvitatakse enne teiste võlausaldajate nõuete rahuldamist analoogiliselt pärimisseadusega.

11. Muud ettepanekud

Teeme ettepaneku ühtlustada nõuete esitamise ja aruannetega seotud tähtajad.

Teeme ettepaneku tõsta riigi vahenditest hüvitatava halduri tasu suurus 397 eurolt 960 eurole. Hetkel peavad pankrotihaldurid paljudes asjades osaliselt tasuta töötama. Praegune tasumäär 397 eurot kehtib alates 16. veebruarist 2006. Varatute füüsiliste isikute pankrotimenetluste töömaht on üle 20-30 tunni, aga tasu on 397 eurot. Isegi kohtutäituri seaduse § 47 sätestatud täitetoimingute tunnitasu määra (28 eurot) arvestades on 397 eurot põhjendamatult madal.

Samuti soovime, et vallasvara müüki võib haldur alustada võlgniku nõusolekul kohe peale pankroti väljakuulutamist, kuid seda vaid tingimusel, et müüb vara vaid avalikul enampakkumisel ning et kinnisasjade müük jääks võlausaldajate üldkoosoleku või toimkonna otsustada. Vara müük peaks olema võimalik peatada ka kohtu kaudu, kui pandieset on vaja tervendamiseks või kompromissiks ning kui pandi seadmine on tagasivõidetav.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mati Kadak

Esimees

Jaan Lõõnik, jaan.loonik@kpkoda.ee